

that the Volhynians' diet was rich and included meat products, such as fish like carp, pike, sturgeon, beluga and even Danzig herring, flour products, seasonings and natural preservatives, which were bought at city auctions and grown on their own. By the middle of the 16th century, Volhynians formed separate ideas about medicine, where approaching Jewish or Welsh doctors were common. Usually, medicines were herbal drinks and ointments Examination of the body was carried out to identify the causes of the disease. Activities of local people were analyzed, such as dice, chess, dance, communication with other residents of Volhynia cities and villages, usage of prostitutes. In fact, depending on the success of the production sphere, the citizen or the peasant could afford a standard of living. It was found out that the everyday life of the Volhynian was relatively bright and filled with events and included the choice of products for dinner, the selection of a new wardrobe item, the discussion of local news after work, participation in lawsuits in ham, playing games and taking the glass of a strong drink. The Volhynians' ideas of "unprofitable people", which had analogies in Western European countries, were singled out.

Keywords: Late Middle Ages, Grand Duchy of Lithuania, Volhynia, everyday life, clothes, food, medicine, entertainment.

УДК 94(477:438):351.85:304]1939/1944": 930"19/20"

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2020.144.11>

А. Тронь-Радомська, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ГУМАНІТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ В ГЕНЕРАЛЬНІЙ ГУБЕРНІЇ: ІСТОРІОГРАФІЯ

Одним із малодосліджених і неоднозначних питань історії України періоду Другої світової війни є діяльність єдиної легальної установи українців в умовах нацистського окупаційного режиму – Українського центрального комітету (УЦК). Науковий інтерес щодо місця означеної організації в контексті тогочасних суспільних і культурних процесів на західноукраїнських землях актуалізує значення осмислення й аналізу нагромаджених історичних знань про неї.

Досліджується повнота вивчення та стан висвітлення проблеми в історіографії, виокремлено два періоди її наукової розробки. Акцентовано увагу на ключових тенденціях, тематичних аспектах, конкретних результатах досліджень учених діяльності УЦК в гуманітарній сфері на кожному з етапів історіографічного процесу. Простежено специфіку відображення тематики в історичній літературі: від фактологічних матеріалів енциклопедичних видань та історико-мемуарних публікацій до досліджень суспільно-політичної історії України, монографій, дисертаційних робіт і наукових статей, навчальних видань, які прямо чи опосередковано висвітлюють культурно-освітню, харитативну та спортивну діяльність УЦК.

Історіографічний аналіз переконливо доводить вагомий поступ у вивченні проблеми на новітньому етапі завдяки активізації джерелознавчих та археографічних досліджень, що покращують евристичну роботу в означеному напрямку, сприяють появі спеціалізованих праць сучасних українських істориків, присвячених з'ясуванню місця УЦК у відродженні національно-культурного та спортивного життя українців у 1940-х рр. Розкрито особливості висвітлення проблеми в сучасній зарубіжній історіографії, в якій провідне місце належить польській історичній думці. Зроблено акцент на історико-політичному спрямуванні та заангажованості останньої. З'ясовано, що в плані персонального виміру дослідження роботи УЦК, важливу роль відіграє наукове осмислення діяльності його очільника – Володимира Кубійовича.

Ключові слова: Український центральний комітет, історіографія, Генеральна губернія, Друга світова війна, Володимир Кубійович.

Постановка проблеми. Становище українців у контексті державного статусу та національно-культурного розвитку в міжвоєнний період мало визначальний вплив на суспільно-політичні реалії в межах українських етнографічних територій під час Другої світової війни. Населення західноукраїнських земель з 1939 р. перебувало в умовах зміни окупаційних режимів. Враховуючи досвід міжнародних відносин у Другій Речі Посполитій, встановлення нацистської влади на її території супроводжувалося абсолютно новим форматом останніх. У межах новоствореної Генеральної губернії (до якої увійшли території Закарпаття та Галичина) українці отримали право на легальну національну організацію у формі Українського центрального комітету (УЦК).

Вивчення специфіки діяльності даної організації має неперервне значення в контексті оновлення предметного поля сучасних досліджень вітчизняної історії періоду Другої світової війни, спричиненого доступом до архівних джерел, періодичної преси та здобутків діаспорної історіографії. Звернення до проблем німецької окупаційної політики та ступеня колаборації на українських землях позначилося появою комплексу праць, присвячених окремим напрямкам функціонування УЦК, що відіграють вагомий роль у всебічному відображенні реалій суспільного та культурного життя на українських теренах протягом 1939–1944 рр. Окреслення місця УЦК у тогочасних процесах, зважаючи на дискусійність проблеми, обумовлює необхідність системного аналізу історіографічної спадщини вітчизняних та зарубіжних науковців середини ХХ – початку ХХІ ст.

Аналіз джерел і літератури. Комплекс історіографічних джерел з теми є достатньо репрезентативним,

враховуючи наявність історико-мемуарних, узагальнюючих та спеціалізованих робіт. Спеціальні розвідки безпосередніх учасників подій, праці радянських і зарубіжних істориків ілюструють особливості підходу до висвітлення характеру діяльності УЦК в національній і світовій історіографії 1940-х – 1980-х рр. Зі зміною методологічних основ дослідження суспільно-політичного та національно-культурного життя українців під час Другої світової війни на новітньому етапі збагачується історіографічний доробок, присвячений заходам УЦК безпосередньо в культурній і спортивній сферах, галузі суспільної опіки українців.

Історіографічний аналіз літератури демонструють лише історіографічні огляди в дисертаційних роботах, монографіях і статтях сучасних вітчизняних дослідників (Н. Антонюк [2], В. Гінди [15], Г. Стефанюк [68], Т. Лапан [41], М. Галіва [11]), які прямо чи опосередковано відображають зазначені аспекти функціонування УЦК.

Завдання. Стаття присвячена виявленню етапів історичної реконструкції діяльності Українського центрального комітету впродовж 1939–1944 рр. у гуманітарній сфері; розкриттю тенденцій зарубіжної та вітчизняної історичної науки в інтерпретації діяльності УЦК у контексті суспільно-політичних реалій України під час Другої світової війни, соціальних, економічних, національно-культурних процесів у Європі протягом означеного періоду.

Виклад основного матеріалу. Еміграція української інтелігенції в Європу й Америку в 1940-х роках сприяла новій хвилі видань, які репрезентували реалії воєнного часу на українських землях. Авторами перших публікацій, присвячених безпосередньо діяльності Укра-

їнського центрального комітету, стали співробітники установи та очевидці подій 1939–1944 рр.

Узагальнення фактичного матеріалу першопочатково здійснювалося українськими науковцями в ході підготовки загальної [26] та словникової [31; 60] частин фундаментального видання "Енциклопедія Українознавства", що виходила з 1949 р. Не втрачають актуальності публікації В. Кубійовича та М. Добрянського про специфіку діяльності УЦК, Українського крайового комітету, Українського Видавництва й Українських освітніх товариств, які увійшли до 9 тому енциклопедії [27].

Особливе місце займає праця В. Кубійовича "Українці в Генеральній Губернії 1939–1941: історія Українського Центрального Комітету" [36], опублікована в Чикаго (1975). Колишній очільник УЦК, залучивши масив документів, що стосуються статутного оформлення органів установи та функціонування упродовж 1940–1941 рр., описав напрямки, досягнення та проблемні аспекти її діяльності. Автор єдиний, хто комплексно висвітлює результативність заходів УЦК харитативного, культурного, освітнього, спортивно-виховного характеру по регіонах Закарпаття, аналізуючи дії організації відповідно до умов, які станом на 1939–1940 рр. склалися в них, і підтверджуючи статистичною інформацією, що не відображена в інших джерелах.

Поряд із вищезазначеними працями, заслуговує на увагу мемуарно-наукове видання директора Перемишльської гімназії в 1930-х рр., дійсного члена Наукового Товариства імені Шевченка в Європі С. Шаха під назвою "Де срібнолентий Сян пливе. Історичний нарис державної української гімназії в Перемишлі" [73]. Автор у контексті розгляду німецької окупації Перемишля відзначає ініціативу УЦК щодо організації гімназії у місті, а також частково висвітлює відкриття гімназії в Ярославі.

Прикметно, що паралельно із підготовкою українськими вченими та громадськими діячами публікацій енциклопедичного, історико-мемуарного характеру, вже в 1955 р. з'явилось перше спеціалізоване дослідження українського націоналізму під час Другої світової війни. Дисертаційна робота американського радянолога Д. Армстронга "Ukrainiannationalism. 1939–1945" [4], яка базувалася на зібранні німецьких документів та інтерв'ю з безпосередніми учасниками і свідками тогочасних подій, репрезентує роль УНДО й ОУН у процесі заснування УЦК, частково висвітлює внесок установи в розвиток культурного життя українців під час німецької окупації. Автор відзначав той факт, що проблемою для українських націоналістичних сил стало "побудувати відносини з німцями таким чином, щоб, співпрацюючи, не перетворитися в їхніх маріонеток" [4, с. 42]. Після виходу праці у світ, відомий український політичний і військовий діяч Л. Шанковський слушно зауважував, що "книга Армстронга має проломовий характер, бо вона відкриває цілком нову ділянку для наукових дослідів, яка певно цікавитиме українських і чужинецьких дослідників і захопчатиме їх до нових дослідів" [52, с. 49-50].

Д. Армстронг став одним із перших, хто намагався дослідити на документальній основі персональний внесок діячів у розвиток українського національного руху за часів окупації. Статтю "Героїчне і людське: спогад про українських національних провідників 1941–1945 років" [3] він присвятив п'ятьом особистостям, діяльність яких, на його думку, з урахуванням всіх переваг і недоліків, в тогочасній ситуації мала ознаки героїзму. Поряд із Т. Боровцем, Я. Стецьком, М. Лебедем, А. Мельником, автор виділяє Провідника УЦК – В. Кубійовича, зауважуючи, що "він став унікальною зв'язуючою ланкою між населенням, націоналістичними лідерами та німецькою владою" [3, с. 107]. На думку Д. Армстронга, "протягом 1940–1943 рр. він, ймовірно, зробив найбільше серед своїх сучасників у підтримці українства" [3, с. 110].

Радянська історіографія позначена дослідженнями, головним чином, військових аспектів Другої світової війни і висвітленням внеску народів СРСР, у тому числі й українського, в перемогу над нацистами. Водночас, питання "возз'єднання" Західної України та УРСР [5; 6; 9; 57], діяльності ОУН, міжнародних відносин на окупованих територіях відображені в радянській історичній літературі виключно з ідеологічних позицій. Побіжні згадки щодо утворення Генеральної губернії вміщують публікації 1960-х–1970-х рр., у яких українські етнографічні землі Закарпаття, які увійшли до складу даної адміністративної одиниці, репрезентуються як польські.

Так, у підготовленому в 1963 р. Інститутом історії партії ЦК КП України та Архівним управлінням при Раді Міністрів УРСР збірнику документів "Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні" [51], поряд із публікацією "Розпорядження генерал-губернатора Франка про організацію адміністрації в дистрикті "Галичина", зазначалося: "Генеральне губернаторство, в яке вона була включена, являло собою колонію німецького імперіалізму, де проводилося масове винищення польського та українського населення з метою звільнення "життєвого простору" для німецької колонізації" [51, с. 9]. Наголошувалося, що Галичина, згідно даного наказу, приєднувалася до генерального губернаторства, "яке складалося з частини захоплених німцями польських земель" [51, с. 9].

У дисертаційному дослідженні Т. Григорьянца "Гітлерівська політика онімечення та колонізації "приєднаних" польських земель у 1939–1945 рр." [24] відзначалося, що згадані території увійшли до генерального губернаторства, яке було створене з воєводства Центральної Польщі [24, с. 3]. Відповідно, наявність українських етнічних земель в цій адміністративній одиниці ігнорується.

Відтак, на відміну від заангажованої інтерпретації в радянській історіографії подій Другої світової війни, в контексті якої діяльність УЦК не відображалася, зарубіжними й українськими істориками в діаспорі протягом 1940-х – 1980-х рр. було започатковано звернення до об'єктивного аналізу та висвітлення багатоаспектної діяльності цієї організації.

Нова історіографічна ситуація, що склалася в Україні зі здобуттям незалежності, обумовила злам стереотипів радянського періоду щодо наукового осмислення подій Другої світової війни, доступ до архівних матеріалів і періодичної преси, звернення до надбань діаспори та зарубіжної історіографії.

Вже на початку 1990-х рр. спостерігалася активізація досліджень вітчизняними та зарубіжними вченими німецького окупаційного режиму, у яких непересічне місце посідали українсько-польські відносини і особливості окупаційної політики на західноукраїнських землях. Першим звернув увагу на діяльність у Генеральній губернії УЦК та УКК знаний український історик В. Косик. В опублікованій 1993 р. праці "Україна і Німеччина у Другій світовій війні" [35] у контексті висвітлення особливостей управління окупованими територіями автором було наголошено на допомогових засадах функціонування установ українців, посередництві між населенням й офіційною адміністрацією. Прикметно, що автор одним із перших аналізував характер такого роду колаборації: "йшлося про співробітництво на індивідуальному, персональному рівні, а не про колективне, політичне співробітництво за наказом українського уряду чи якоїсь української політичної партії" [35, с. 178].

Звернення до вивчення регіональних особливостей культурно-освітнього життя на західноукраїнських землях упродовж 1939–1944 рр. засвідчили міжнародні науково-практичні конференції "Перемишль і перемишська земля протягом віків" (Перемишль-Львів,

1996 р.) [56] та "Українсько-польські відносини в Галичині у XX столітті" (Івано-Франківськ, 1996 р.) [70]. Концептуально ці заходи спрямовувалися на ініціювання археографічної роботи та наукових досліджень маловідомих сторінок історії західноукраїнських земель ХХ ст. У ході конференцій репрезентувалися свідчення очевидців про культурне, зокрема, театральне життя в Перемішлі під час німецької окупації, аналізувався національний контекст оформлення освітньої системи в Галичині в 1941–1943 рр., акцентувалася увага на геополітичних прагненнях окупантів як визначальній підставі реалізації шкільної політики [54].

Деякі відомості щодо регіональної специфіки культурно-освітнього життя українців в умовах нацистського окупаційного режиму відображені в навчальній літературі [10; 47; 55; 65].

На рівні узагальнюючих досліджень подій Другої світової війни діяльність УЦК висвітлюється фрагментарно. На межі ХХ–ХХІ ст., з огляду на методологічну переорієнтацію істориків, певна тенденційність і неточності фактичного матеріалу, враховуючи присвяту публікації "ратному та трудовому внескові українського народу в розгром третього рейху", простежуються в 12 томі видання "Україна крізь віки" (1999) [33]. Слушно зауважено легальний статус УЦК, проте твердження, що "німці розглядали цей комітет як інструмент свого впливу на українське населення Галичини, засіб колонізації її території" [33, с. 132], не відповідає статутним засадам установи, а також не врахований факт того, що УЦК першопочатково діяв на території Закерзоння.

У виданні "Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ ст." (2010) [71] при характеристиці структури управління окупованими територіями, зокрема дистрикту Галичина, авторами відзначено синхронну діяльність УЦК у Кракові та УКК у Львові, соціально-культурне спрямування їхньої діяльності та факт об'єднання даних структур, у результаті якого краківська установа стала єдиною легальною українською організацією в Генеральній губернії.

У контексті вивчення Ю. Сорокою [67] демографічної ситуації на західноукраїнських землях під час німецької окупації наголошено на визначальній ролі допомогової акції УЦК голодуючим Бойківщини, Лемківщини, Гуцульщини та Покуття навесні 1942 р.

Утвердженню наукової розробки проблеми та розширенню її предметного поля в новітній історіографії сприяє поява джерелознавчих розвідок та публікацій археографічного змісту. Так, канадським вченим М. Іваніком [29] здійснено огляд архіву Українського центрального комітету, частини фонду В. Кубійовича, що зберігається в Бібліотеці та архіві Канади в Оттаві. Дослідником наголошено на необхідності поглибленого вивчення окупаційної політики і в Генеральній губернії, і в Райхскомісаріаті "Україна" задля подолання однобічності у висвітленні реалій воєнного часу в Україні, а також залучення в конкретно-історичні дослідження архівних документів, що посилили рівень їхньої об'єктивності.

Бібліографічний доробок Л. Головатой [22; 23] репрезентує спектр продукції "Українського Видавництва" у Кракові та Львові, опублікованої впродовж 1940–1945 рр. у Генеральній губернії.

Конкретні результати аналізу попереднього досвіду вивчення теми та збагачення комплексу джерел зосереджують спеціалізовані дослідження вітчизняних істориків.

Історіографічним джерелом, що до сьогодні займає виняткове місце в науковому осмисленні характеру функціонування УЦК крізь призму діяльності його очільника, є опублікована в 1996 р. праця О. Шаблія "Володимир Кубійович: енциклопедія життя і творення" [72]. Автор репрезентує роботу В. Кубійовича в 1939–1944 рр., аналізуючи статтю провідника про УЦК в "Ен-

циклопедії Українознавства", рецензію Р. Тожецького на працю "Українці в Генеральній Губернії 1939–1941: історія Українського Центрального Комітету" та дослідження Р. Тожецького під назвою "Поляки і українці" (1993). Історіографічний аналіз та доповнення виявлених матеріалів свідченнями колег В. Кубійовича спрямовані на обґрунтування автором відсутності колаборантських і протипольських ознак функціонування комітету та персональних дій його провідника.

Комплексна реконструкція культурно-освітньої діяльності українців на території Закерзоння та Галичини здійснена Н. Антонюк у дослідженні "Українське культурне життя в Генеральній Губернії (1939–1944 рр.)" (1997) [2]. Автор однією з перших проаналізувала тогочасну місцеву періодичну пресу, виокремивши періоди культурного процесу на західноукраїнських етнографічних територіях під час німецької окупації. На основі виявлених даних істориком демонструються значно ширші можливості національно-культурного розвитку українців, що проживали в Генеральній губернії, порівняно з іншими окупованими регіонами України.

На окремі аспекти культурно-просвітницької, наукової та мистецької діяльності українців, діяльності Українських освітніх товариств (УОТ), формування мережі дошкільних закладів та особливості функціонування закладів вищої освіти в Галичині звертали увагу у своїх наукових розвідках Г. Стефанюк [68], О. Луцький [43], І. Гах [13], І. Заболотна [28], І. Лешнівська [42], Я. Ганіткевич [12], М. Галів [11], Г. Біловус [7], І. Льюшин [30], послугуючись, головним чином, матеріалами періодичної преси, що виходила в дистрикті.

Визначальне місце УЦК в організації фінансової допомоги українському студентству протягом 1940–1944 рр. на основі матеріалів фонду Володимира Кубійовича, Бібліотеки та архіву Канади в Оттаві, вітчизняних архівів, періодичної преси розкривають дослідження В. Сергійчука [64] та В. Рогового [61].

На основі даних офіційної періодики та видань українського підпілля В. Офіційським в історико-політичному нарисі "Дистрикт Галичина (1941–1944)" [53] висвітлено структуру та напрямки діяльності УКК у Львові, специфіку функціонування фахових спілок, організацій українського жіноцтва та молоді в регіоні. Автором прослідковуються позитивні тенденції в культурному процесі Галичини після її приєднання до Генеральної губернії та поширення діяльності УЦК на дану територію, що виражається в активізації освітнього, мистецького та релігійного життя українців регіону. Орієнтуючись на результати власного дослідження та свідчення учасників подій, В. Офіційський також стверджує безпідставність характеристики дій УЦК як колаборантських.

Ґрунтовне дослідження легальної україномовної періодичної преси, розкриття на її базі матеріалів соціальної, економічної та культурної сфер життя українців у Генеральній губернії та Райхскомісаріаті України здійснено К. Курилишином [38; 39]. У його монографії "Українське життя в умовах окупації (1939–1944): за матеріалами україномовної легальної преси" (2010) [40] вперше в сучасній історіографії розкрито такі аспекти діяльності УЦК, як допомога військовополоненим, постраждалим від повені в 1942 р., абстинентська акція. Докладне висвітлення вищезазначених заходів УЦК дозволяє встановити роль установи в організації життя соціально незахищених категорій населення Генеральної губернії. Торкаючись проблеми колабораціонізму на українських територіях, автор зауважує, що в контексті розгляду економічного, військового, культурного й ін. видів співробітництва з окупаційною владою використання поняття колабораціонізму в його класичному розумінні не має підстав, враховуючи не-

можливість аспекту "державної зради" українців за відсутності незалежності держави в 1939–1944 рр.

Сприяють аналізу харитативної діяльності УЦК також матеріали досліджень Т. Лапан [41], Б. Кицака [32], О. Андрухова [1], І. Пилипіва [58], В. Макаруча [45], В. Мороза [48], О. Луцького [44], Н. Кулеші [37], що частково репрезентують місце УЦК у суспільній опіці над українськими робітниками в Третньому Райху та в Генеральній губернії, над молоддю, організації медичного обслуговування, пропаганді здорового способу життя, допомогових акцій.

Найбільший внесок у вивчення українського спорту в період німецької окупації належить В. Гінді. У монографії "Український спорт під нацистською свастикою (1941–1944 рр.)" [19] і наукових статтях [14-18; 20-21] істориком, на основі широкого кола історіографічних та архівних джерел, матеріалів періодики, спогадів учасників подій, проаналізовано умови організації спортивного життя в кожному окупованому німцями регіоні України, зокрема в дистрикті "Галичина", відображено історію змагань із різних видів спорту, протистояння із командами окупантів, окреслено структуру Відділу опіки над молоддю і родиною УЦК, фінансування галузі. Науковий доробок В. Гінди має непересічне значення для розробки проблеми, враховуючи обсяг фактажу та виявлення унікальних відомостей про персональний внесок В. Кубійовича у розвиток спорту українців, які проживали в Генеральній губернії.

Ознайомитися із традиціями спортивної діяльності українців ХХ ст. і персональними досягненнями відомих українських спортсменів 1940-х рр. дають змогу роботи Ю. Семенка [63], А. Сиви [66].

Таборова діяльність УЦК як один із елементів національно-суспільного виховання під час німецької окупації знайшла фрагментарне висвітлення в репрезентації Т. Самотулкою [62] історії новачтва в Україні 1920-х – 1940-х рр.

Варто зазначити, що на сучасному етапі розвитку вітчизняної історіографії спостерігається активізація дослідження ключових аспектів теми, розширено проблемне поле конкретно-історичних праць на основі нових методологічних підходів. Збагачення джерельного комплексу праць шляхом введення до наукового обігу архівних документів, матеріалів періодики та доробку діаспорної історіографії забезпечує всебічне наукове осмислення характеру діяльності УЦК, оформлення узгодженої позиції більшості українських вчених щодо відсутності ознак колаборації цієї організації з окупаційною владою (в класичному розумінні терміну, який передбачає державну зраду).

Зарубіжна історіографія проблеми представлена, насамперед, доробком польських дослідників. Враховуючи концептуальні розбіжності у висвітленні подій Другої світової війни, а особливо українсько-польських відносин, інтерпретація діяльності УЦК також є неоднозначною.

Одним із перших досліджень і єдиним історіографічним джерелом, що репрезентує критичний підхід до вивчення функціонування УЦК у польській історіографії, є опублікована в 1993 р. праця відомого дослідника польсько-українських взаємин Р. Тожецького "Polacy i Ukraińcy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny światowej na terenie II Rzeczypospolitej" [69]. Істориком висвітлюється процес формування УДК, УОТ, вплив УЦК на культурно-релігійні справи. Відзначається, що перед українцями, в результаті усунення польського впливу після повернення церков, дозволу на власне шкільництво, постали нагальні та об'єктивні потреби зміцнення національної позиції шляхом залучення в розвиток означених сфер українського вчительства, інструкторів для УОТ, адміністраторів і агітаторів для роботи в УДК, право-

славних і католицьких священників. Відзначено також факт сприяння націоналістів (мельниківців) в справі оформлення праці української централі.

Як суто націоналістичну організацію репрезентує УЦК В. Поліщук у роботі "Dowody zbrodni OUN i UPA: Integralny nacjonalizm ukraiński jako odmiana faszyzmu: Działalność ukraińskich struktur nacjonalistycznych w latach 1920–1999" [59]. Автором на основі викривленого подання джерельної інформації наводяться тези про привілейоване становище українців у Генеральній губернії як наслідок діяльності ОУН, оформлення УЦК як центральної установи місцевих комітетів, організованих націоналістами-втікачами з Галичини, з наголосом на тому, що саме діяльність даних об'єднань у дусі українського націоналізму обумовила його створення. Сумнівим є твердження щодо "силової українізації" Холмщини націоналістами – членами УДК, враховуючи, що йдеться про українську етнографічну територію.

Вкрай упередженою є позиція В. Кьонігсберга у виданні "AK 75. Brawirowe akcje Armii Krajowej" [34], що висвітлює акцію Армії Крайової "Український Комітет" (Варшава, 31 березня 1944 р.), під час якої солдатами контррозвідки було вбито очільника відділу комітету у Варшаві М. Поготовка. Автором стверджується, що УЦК у Кракові, як представництво українців у Генеральній губернії, під прикриттям допомогою та культурної діяльності співпрацював з ворогом.

Спеціалізоване комплексне дослідження П. Маркевича "The Ukrainian Central Committee, 1940–1945: A Case of Collaboration in Nazi-Occupied Poland" (2018) [46] також репрезентує функціонування УЦК у контексті польсько-українського конфлікту. Культурно-просвітницька діяльність українців, за словами автора, для УЦК була "синонімом пропаганди" [46, с. 212], відповідно, утвердження національної свідомості, розбудова українського шкільництва, а надто середньої освіти, враховуючи закриття польських гімназій, відбувалася виключно за рахунок поляків і була націлена на те, щоб "швидко виправити довірену культурну маргіналізацію" [46, с. 120], на уможливлення оунівських планів щодо українізації Холмщини, Підляшшя та Лемківщини [46, с. 194].

Зауважується визначальна роль В. Кубійовича в процесі налагодження співробітництва українців і німців, який "знайшов номінального союзника проти всього, що було польським чи радянським" [46, с. 116].

Серед досліджень діаспорних науковців, які розкривають особливості суспільної опіки над різними категоріями українців в повоєнний період, слід виділити монографію канадської ученої М. Дичок "The Grand Alliance and Ukrainian Refugees" [25]. Дослідницею зазначається, що перші українці, які стали втікачами протягом Другої світової війни, з'явилися у 1941 році. Ними у Львові займався спеціально створений УЦК відділ зі справ переселенців і за сприяння цього комітету вони були швидко інтегровані в українське життя під німецькою окупацією [25, р. 15]. Таким чином, авторкою повністю ігнорується факт діяльності цієї організації вже з осені 1939 року у Кракові під назвою Український комітет допомоги біженцям і полоненим.

Непересічне значення для вивчення структури управління ключовими сферами життя українців у Генеральній губернії мають праці Б. Мусяла [49] та К. Вагнера [8]. Незважаючи на те, що дослідження розкривають особливості функціонування мережі спеціалізованих владних органів окупаційної адміністрації в конкретних регіонах, наявні відомості сприяють розумінню загальної картини організації політики щодо населення окупованих територій.

Висновки. Здійснений історіографічний огляд свідчить про те, що вивчення діяльності УЦК у гуманітарній

сфері до нинішнього часу позбавлене цілісної історичної реконструкції та потребує подальшого наукового осмислення, як в історичному, так і в історіографічному плані. Аналіз виявлених історіографічних джерел дозволяє виокремити два періоди наукової розробки проблеми: 1940-і – 1980-і роки – публікації вітчизняних науковців за кордоном (III хвиля еміграції) і зарубіжних вчених; інтерпретація подій Другої світової війни радянськими істориками; 1991–2020 рр. – новітня історіографія.

Дослідження проблеми вітчизняними істориками здійснюється, головним чином, у плані аналізу німецької окупаційної політики на всій території України. Виняток становлять спеціалізовані дослідження 2000-х рр., які висвітлюють ключові аспекти суспільного та національно-культурного життя українців у Генеральній губернії. Вітчизняна історіографія базується переважно на матеріалах періодичної преси з незначним рівнем залучення архівних документів. Попри наявність великої кількості праць, присвячених вияву українців національної позиції в умовах окупації 1939–1944 рр., фактично поза увагою вчених перебуває активність тогочасних національних об'єднань на території Закерзоння, що пов'язано з акцентом на наукове осмислення процесів, які відбувалися на території Галичини в ході радянської анексії 1939 р. та німецької окупації регіону з 1941 р.

Зарубіжна історична думка, за винятком робіт узагальнюючого характеру, демонструє однобічність вивчення теми у контексті націоналістичної діяльності українців у воєнний період, практично залишаючи поза увагою соціальний аспект діяльності УЦК.

Список використаних джерел:

- Андрухів О. Порівняльна характеристика правових заходів радянського та польського урядів міжвоєнних десятиліть у сфері протидії дитячої безпритульності / О. Андрухів // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Сер.: Право. – Івано-Франківськ : РВВ Івано-Франків. ун-ту права імені Короля Данила Галицького, 2007. – С. 48–52.
- Антонюк Н. Українське культурне життя в "Генеральній Губернії" (1939–1944 рр.): Заматеріалами періодичної преси / Н. Антонюк. – Львів, 1997. – 232 с.
- Армстронг Д. Героїчне і людське: Спогади про українських національних провідників 1941–1945 років / Пер. з англ. В. Ковалюка / Д. Армстронг // Україна модерна. – 1996. – № 1. – С. 101–113.
- Armstrong John A. Ukrainiannationalism. 1939–1945 / John A. Armstrong. – New York : Columbia University Press, 1955. – 322 p.
- Бабій Б. Возз'єднання Західної України з Українською РСР / Б. Бабій. – Київ, 1954. – 196 с.
- Белоусов С. Воссоединение украинского народа в едином Украинском советском государстве / С. Белоусов. – Москва, 1950. – 31 с.
- Белоусов С. Воссоединение украинского народа в едином Украинском советском государстве / С. Белоусов. – М., 1950. – 31 с.
- Біловус Г. Мистецький дискурс періодичного видання "Наші дні" (1941–1944 рр.) / Г. Біловус // Вісник Львівського національного університету імені І. Франка. Сер.: Мистецтвознавство. – 2017. – Вип. 18. – С. 360–392.
- Wagner C. Entwicklung, Herrschaft und Untergang der nationalsozialistischen Bewegung in Passau 1920 bis 1945 / C. Wagner. – Berlin, 2007. – 611 s.
- Всенародне свято. Матеріали і документи про святкування десятиріччя возз'єднання українського народу в єдиній Українській Радянській державі. – К.: Держполітвидав УРСР, 1950. – 242 с.
- Галичина у Другій світовій війні (1939–1945) / В. Величкий, С. Дерев'яно, С. Кугутяктан. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – 116 с.
- Галів М. Організація та діяльність дошкільних виховних закладів Дрогобиччини у роки гітлерівської окупації (1941–1944) / М. Галів // Проблеми гуманітарних наук : зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Сер.: Історія. – 2012. – Вип. 30. – С. 148–169.
- Ганіткевич Я. Історичні етапи найстарішого в Україні Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького [Електронний ресурс] / Я. Ганіткевич // Онлайн-журнал Наукового товариства імені Шевченка. – Режим доступу: <https://ntsh.org/content/ganitkevich-yaroslav-istorichni-etapi-naystarshogo-v-ukrayini-lvivskogo-nacionalnogo>
- Gax I. SUOM. Виставкове життя піднімецького Львова [Електронний ресурс] / I. Gax // Фотографії Старого Львова. – Режим доступу: <https://photo-lviv.in.ua/suom-vystavkove-zhyttya-pidnimetsko-ho-lvova/>
- Гінда В. Галицькі шахи за німецької влади [Електронний ресурс] / В. Гінда // Збруч. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/13499>.
- Гінда В. Культура, освіта і спорт під час окупації / В. Гінда // Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI ст.: іст. нариси: у 2 кн. – К.: Наукова думка, 2010. – Кн. 1. – С.697–732.

16. Гінда В. Культура поведінки вболівальників і спортсменів в окупованій нацистами Україні (1941–1944 рр.) / В. Гінда // Гуржівські історичні читання. – 2013. – Вип. 6. – С. 170–172.

17. Гінда В. Організація спортивного життя в окупованій німцями Україні (1941–1944 рр.) / В. Гінда // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер.: Історія. – 2009. – Вип. 16. – С. 72–78.

18. Гінда В. Спорт і політика в Україні за німців [Електронний ресурс] / В. Гінда // Збруч. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/26797>

19. Гінда В. Український спорт під нацистською свастикою (1941–1944 рр.) / В. Гінда. – Житомир : Рута, 2012. – 499 с.

20. Гінда В. Хокей в окупованій нацистами Галичині / В. Гінда // Вісник Черкаського університету. Сер.: Історичні науки. – 2013. – № 29. – С. 61–67.

21. Гінда В. Як галицькі гаківкари ганяли німецьких хокеїстів [Електронний ресурс] / В. Гінда // Збруч. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/17393>.

22. Головата Л. Краківсько-львівське книго- і пресовидання для дітей та молоді в контексті українського культурного процесу періоду Другої світової війни / Л. Головата // Записки Львівської Національної бібліотеки імені В. Стефаніка. – 2008. – Вип. 1(16). – С. 199–222.

23. Головата Л. "Українське видавництво" у Кракові – Львові, 1939–1945: бібліогр. довід. / Л. Головата. – К.: Критика, 2010. – Т. 1: Книжки й аркушеві видання. – 2010. – 326 с.

24. Григорьянц Т. Гитлеровская политика германизации и колонизации "присоединенных" польских земель в 1939–1945 гг.: автореф. ... канд. ист. наук: спец. 573 "Всеобщая история" / Григорьянц Т.; Институт славяноведения и балканистики АН СССР. – М., 1972. – 35 л.

25. Dyczok M. The Grand Alliance and Ukrainian Refugees. (St. Anthony's Series. Edited by Richard Clogg.) / M. Dyczok. – Basingtoke : Palgrave Macmillan, 2000. – 277 p.

26. Енциклопедія українознавства. Загальна частина: у 3 т. / Ред: Володимир Кубійович і Зенон Кузеля. – Мюнхен ; Нью-Йорк : Молоде Життя, 1949–1952. – 1230 с.

27. Енциклопедія українознавства. Словникова частина / Голов. ред: Володимир Кубійович. – Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя, 1980. Т. 9. – С. 3205–3600.

28. Заболотна І. Роки німецької окупації на Західній Україні за спогадами І. П. Крип'якевича / І. Заболотна // Український археографічний щорічник. – Київ ; Нью-Йорк, 2002. – Вип. 7. – Т. 10. – С. 389–410.

29. Іваник М. Архів Українського Центрального Комітету в Кракові як джерело до вивчення німецької окупаційної політики щодо українців в Генеральній Губернії / М. Іваник // Наукові записки Національного університету Острозької академії. Історичні науки. – Острог : Вид-во Національного університету Острозької академії, 2010. – Вип. 15. – С. 210–224.

30. Ільшун І. Національна політика і практика стосовно країнського і польського народів на території їхнього спільного проживання в роки Другої світової війни / І. Ільшун // Національна та історична пам'ять. – 2012. – Вип. 3. – С. 129–146.

31. Ісаїв П. Перемишль / П. Ісаїв, В. Кубійович // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. – Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя, 1970. – Т. 6. – С. 2005–2010.

32. Кицак Б. Медичне забезпечення населення в райхскомісаріаті "Україна" в 1941–1944 рр.: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Кицак Б.; Житомирський державний університет імені Івана Франка; Національний університет "Острозька академія". – Житомир, 2018. – 242 с.

33. Коваль М. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.) / М. Коваль. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с.

34. Konigsberg W. AK 75. WzawroweakcjeArmiiKrajowej / W. Konigsberg. – Znak, 2017. – 384 s.

35. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні / В. Косик. – Львів, 1993. – 659 с.

36. Кубійович В. Українці в Генеральній Губернії, 1939–1941: історія Українського Центрального Комітету / В. Кубійович. – Чикаго : Вид-во Миколи Денисюка, 1975. – 664 с.

37. Кулеша Н. "Працюємо не для особистих користей, а для вічних інтересів нашої України": діяльність українських громадських організацій у Німеччині у роки Другої світової війни / Н. Кулеша // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка. – 2014. – Вип. 6. – С. 262–276.

38. Курилишин К. Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939–1944 рр.): іст.-бібліогр. дослідження: у 2 т. / К. Курилишин. – Л., 2007. – Т. 1: А–М. – 640 с.

39. Курилишин К. Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939–1944 рр.): іст.-бібліогр. дослідження: у 2 т. / К. Курилишин. – Л., 2007. – Т. 2: Н–Я. – 592 с.

40. Курилишин К. Українське життя в умовах німецької окупації (1939–1944 рр.): за матеріалами української ілєгальної преси / К. Курилишин. – Л.: ЛННБ України імені В. Стефаніка, 2010. – 328 с.

41. Лапан Т. Вербування і депортація населення України до Німеччини та умови його праці і побуту у неволі (1939–1945 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Лапан Т.; Львівський національний університет імені І. Франка. – Л., 2005. – 235 с.

42. Лешнівська І. Львівська обласна універсальна наукова бібліотека – репрезентант галицької культури / І. Лешнівська // Вісник Книжкової палати. – 2010. – № 8. – С. 33–37.

43. Луцький О. "Просвіта" та українські освітні товариства в Галичині під час Другої світової війни / О. Луцький // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2010. – Вип. 19. – С. 255–261.

44. Луцький О. Суспільна допомога жителям Прикарпаття (восени 1941 – влітку 1942 рр.) / О. Луцький // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: зб. ст. – К., 2011. – Вип. 16. – С. 294–304.
45. Макаруч В. Обмін населенням при врегульованні післявоєнних кордонів Української РСР (за підсумками Другої світової війни 1939–1945 рр.) / В. Макаруч // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Сер.: Юридичні науки. – 2016. – № 850. – С. 451–460.
46. Markiewicz P. The Ukrainian Central Committee, 1940–1945: A Case of Collaboration in Nazi-Occupied Poland / P. Markiewicz. – Kraków, 2018. – 585 s.
47. Медвідь Л. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посіб. / Л. Медвідь. – К.: Вікар, 2003. – 335 с.
48. Мороз В. Микола Никифорчин – визначний громадсько-політичний діяч Станіславщини / В. Мороз // Український націоналізм: історія та ідеї: наук. зб. – Дрогобич: НіЦ ім. Д. Донцова, 2014. – Вип. 2. – С. 263–276.
49. Musial B. Deutsche Zivilverwaltung und Judenverfolgung im Generalgouvernement. Eine Fallstudie zum Distrikt Lublin 1939–1944 / B. Musial. – Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 1999. – 435 s.
50. Національний Музей у Львові: часи воєни. [Електронний ресурс] / І. Гах // Збруч. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/23080>
51. Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні: збірник документів і матеріалів. – К.: Держполітвидав, 1963. – 488 с.
52. Онацький С. Українська мала енциклопедія / С. Онацький. – Буєно-Айрес, 1957. – Кн. 1. А–Б. – 120 с.
53. Офіцинський В. Дистрикт Галичина (1941–1944): історико-політичний нарис / В. Офіцинський. – Ужгород: МПП "Гражда", 2001. – 144 с.
54. Панчук М. Шкільництво в західноукраїнських землях у ХХ ст.: аспекти історії та геополітики / М. Панчук, С. Свораї // Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст.: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 21–22 листопада 1996 р., Івано-Франківськ. – Івано-Франківськ: Плаї, 1997. – С. 334–340.
55. Патриляк І. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / І. Патриляк, М. Боровик. – Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2010. – 590 с.
56. Перемишль і перемиська земля протягом віків: зб. наук. праць і матеріалів Міжнародної наукової конференції, організованої Наук. Товариством імені Тараса Шевченка в Польщі, 24–25 червня 1994 р. в Перемишлі / за ред. С. Заброварного. – Перемишль; Львів, 1996. – 368 с.
57. Петровський М. Воз'єднання українського народу в єдиний український радянський державі / М. Петровський. – К.; Х.: Укр. держ. вид-во, 1944. – 28 с.
58. Пилипів І. Благодійницька діяльність Греко-Католицької Церкви у 20–30-ті роки ХХ століття / І. Пилипів, Т. Горан // Наук. вісник ІФБУ "Добрий Пастир": зб. наук. праць. Богослов'я. – 2016. – Вип. 9. – С. 140–147.
59. Poliszczuk W. Dowody zbrodni OUN i UPA: Integralny nacjonalizm ukraiński jako odmiana faszyzmu: Działalność ukraińskich struktur nacjonalistycznych w latach 1920–1999 / W. Poliszczuk. – Toronto, 2000. – 778 p.
60. Поліщук П. Гімназії / П. Поліщук // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. – Париж; Нью-Йорк: Молоде життя, 1955. – Т. 1. – С. 381–383.
61. Роговий В. Публікації газети "Краківські вісті" про підтримку українського студентства в роки Другої світової війни / В. Роговий // Журналістика. – 2007. – Вип. 6 (31). – С. 165–171.
62. Самотулка Т. Новацьким шляхом / Т. Самотулка. – Львів; Нью-Йорк, 2008. – 350 с.
63. Семенко Ю. Шахи в Україні: Нариси з історії шахової гри на українській землі і в діаспорі / Ю. Семенко. – Л.: Каменярь, 1993. – 224 с.
64. Сергійчук В. Історія КоДУСУ / В. Сергійчук. – К., 2008. – 386 с.
65. Слюсаренко А. Україна в роки Другої світової війни: навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. / А. Слюсаренко та ін. – К., 2009. – 447 с.
66. Сова А. Відзнака до Дня українського спортовця у Бродях / А. Сова, С. Пахолко // Нумізматика. Фалеристика. – 2012. – № 4 (64). – С. 50.
67. Сорока Ю. Населення західноукраїнських земель: етнополітичний та демографічний вимір, 1939–1950-ті роки / Ю. Сорока. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2013. – 415 с.
68. Стефанюк Г. Шкільництво в Західній Україні під час німецької окупації (1941–1944 рр.): дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Стефанюк Г.; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2004. – 215 с.
69. Torzecki R. Polacy i Ukraińcy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny światowej na terenie II Rzeczypospolitej / R. Torzecki. – Warszawa, 1993. – 349 s.
70. Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст.: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 21–22 листопада 1996 р., Івано-Франківськ. – Івано-Франківськ: Плаї, 1997. – 452 с.
71. Україна в Другій світової війни: погляд з ХХІ ст.: іст. нариси: у 2 кн. – К.: Наукова думка, 2010. – Кн. 1. – 735 с.
72. Шаблій О. Володимир Кувбійович: енциклопедія життя і творення / О. Шаблій. – Львів; Париж, 1996. – 704 с.
73. Шах С. Де срібнолентий Сян пливе. Історичний нарис державної української гімназії в Перемишлі / С. Шах. – Мюнхен, 1977. – 146 с.
- References:**
1. Andrukhiv, O. (2007). Comparative Characteristics of the Legal Measures of the Soviet and Polish Governments during the Interwar Decades in the field of the fight against children homelessness. *The Scientific and Information Bulletin of King Danylo Law University of Ivano-Frankivsk. Series: Law*, 48-52. [In Ukrainian].
2. Antoniuk, N. (1997). *Ukrainian Cultural Life in the General Government (1939-1944): Based on Periodics*. Lviv. [In Ukrainian].
3. Armstrong, J. (1996). Heroic and human: Memories about Ukrainian National Leaders of 1941-1945. *Modern Ukraine*, 1, 101-113. [In Ukrainian].
4. Armstrong, J. (1955). *Ukrainian Nationalism. 1939-1945*. New York: Columbia University Press.
5. Babii, B. (1954). *The Reunification of Western Ukraine with the Ukrainian SSR*. Kyiv. [In Ukrainian].
6. Belousov, S. (1950). *Reunification of the Ukrainian People in a Single Ukrainian Soviet State*. Moscow. [In Russian].
7. Bilovus, H. (2017). Artistic Discourse of the "Our Days" Periodical (1941-1944). *Bulletin of Ivan Franko National University of Lviv. Series: Art Studies*, 18, 360-392. [In Ukrainian].
8. Wagner, C. (2007). Entwicklung, Herrschaft und Untergang der nationalsozialistischen Bewegung in Passau 1920 bis 1945. Berlin: [s. n].
9. *National Holiday. Materials and Documents about the Celebration of the Decade of Reunification of the Ukrainian People in a Single Ukrainian Soviet State*. (1950). Kyiv: Derzhpolityvdav USSR. [In Ukrainian].
10. *Galicia during World War II (1939-1945)*. (2001). Ivano-Frankivsk: Plai. [In Ukrainian].
11. Haliv, M. (2012). Organization and Activity of Preschool Educational Institutions of Drohobych Region during the Hitler's Occupation (1941-1944). *Problems of the Humanities: Collection of Scientific Papers of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Series: History*, 30, 148-169. [In Ukrainian].
12. Hanitkevych, Ya. (2012, August 31). Historical Stages of the Oldest in Ukraine DanyloHaltskyi National Medical University of Lviv. *Online journal of the Shevchenko Scientific Society*. Retrieved from <https://ntsh.org/content/ganitkevich-yaroslav-istorichni-etapi-naystarshogo-v-ukrayini-lvivskogo-nacionalnogo>. [In Ukrainian].
13. Hakh, I. (2016). Ukrainian Artists Society. The Exhibition life of Lviv under German Occupation. *Photos of Old Lviv*. Retrieved from <https://photo-lviv.in.ua/suom-vystavkove-zhyttya-pidnimetskoho-lvova>. [In Ukrainian].
14. Hinda, V. Galician Chess under German Rule. *Zbruch*. Retrieved from <https://zbruc.eu/node/13499>. [In Ukrainian].
15. Hinda, V. (2010). Culture, Education and Sports during Occupation. *In Ukraine in World War II: view from the 21st Century: Historical Essays. Vol. 1*. Kyiv: Scientific Thought. Pp. 697-732. [In Ukrainian].
16. Hinda, V. (2013). The Culture of Behavior of Fans and Athletes in Nazi-occupied Ukraine (1941-1944). *Gurzhiyev Historical Readings*, 6, 170-172. [In Ukrainian].
17. Hinda, V. (2009). Organization of Sports Life in German-occupied Ukraine (1941-1944). *Scientific Notes of MykhayloKotsyubynsky State Pedagogical University of Vinnytsia. Series: History*, 16, 72-78. [In Ukrainian].
18. Hinda, V. (2014). Sport and Politics in Ukraine during the German Occupation. *Zbruch*. Retrieved from <https://zbruc.eu/node/26797>. [In Ukrainian].
19. Hinda, V. (2012). *Ukrainian Sport under Nazi Swastika (1941-1944)*. Zhytomyr: Ruta. [In Ukrainian].
20. Hinda, V. (2013). Hockey in Nazi-occupied Galicia. *Bulletin of Cherkasy University. Series: Historical Sciences*, 29, 61-67. [In Ukrainian].
21. Hinda, V. (2014). As Galician hockey players pressured German hockey players. *Zbruch*. Retrieved from <https://zbruc.eu/node/17393>. [In Ukrainian].
22. Holovata, L. (2008). Cracow-Lviv books and press releases for children and youth in the context of the Ukrainian cultural process of the Second World War. *Notes of the V. Stefanyk National Library of Lviv*, 1(16), 199-222. [In Ukrainian].
23. Holovata, L. (2010). "UkrainskeVydavnytstvo publishing house" in Cracow-Lviv, 1939-1945: bibliographical guide. Volume 1: Books and worksheets. Kyiv: Critique. [In Ukrainian].
24. Grigor'yanc, T. (1972). *Hitler's Policy of Germanization and Colonization of "Joined" Polish Lands in 1939-1945*. Abstract of unpublished thesis (PhD in History), Institute of Slavic Studies and Balkan Studies of the USSR Academy of Sciences in Moscow. [In Russian].
25. Dyczok, M. (2000). *The Grand Alliance and Ukrainian Refugees*. (St. Anthony's Series. Edited by Richard Clogg). Basingtoke: Palgrave Macmillan.
26. *Encyclopedia of Ukrainian Studies. The General Part in Three Volumes (1949-1952)*. Munich, New York: Young Life. [In Ukrainian].
27. *Encyclopedia of Ukrainian Studies. The Dictionary Part. Vol. 9*. (1980). Paris, New York: Young Life. [In Ukrainian].
28. Zabolotna, I. (2002). Years of German Occupation in Western Ukraine, based on the Memoirs of Ivan Krypiakievych. *Ukrainian Archeographic Yearbook*, 7(10), 389-410. [In Ukrainian].
29. Ivanyk, M. (2010). Archive of the Ukrainian Central Committee in Cracow as a Source for Studying German Occupation Policy for Ukrainians in the General Government. *Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Historical sciences*, 15, 210-224. [In Ukrainian].
30. Ilyushyn, I. (2012). National Policies and Practices for the Ukrainian and Polish Peoples in the Territory of Their Cohabitation During World War II. *National and Historical Memory*, 3, 129-146. [In Ukrainian].
31. Isaiv, P. (1970). *Peremysli. Encyclopedia of Ukrainian Studies. The Dictionary Part. Vol. 6*. Paris, New York: MolodeZhyttya. Pp.2005-2010. [In Ukrainian].
32. Kytsak, B. (2018). *Medical Provision of the Population in the Reichskommissariat Ukraine in 1941-1944*. Unpublished thesis (PhD in History). Zhytomyr Ivan Franko State University; Ostroh Academy National University. [In Ukrainian].

33. Koval, M. (1999). *Ukraine in the Second World War and the Great Patriotic War (1939–1945)*. Kyiv: Alternatives. [In Ukrainian].
34. Konigsberg, W. (2017). *AK 75. Brawurowe akcje Armii Krajowej*. Spółeczny Instytut Wydawniczy Znak. [In Polish].
35. Kosyk, V. (1993). *Ukraine and Germany in World War II*. Lviv. [In Ukrainian].
36. Kubiiovych, V. (1975). *Ukrainians in the General Government, 1939–1941: History of the Ukrainian Central Committee*. Chicago: MykolaD-enyuk Publishing House. [In Ukrainian].
37. Kulesha, N. (2014). "We Work not for Personal benefit, but for the Eternal Interests of our Ukraine": Activity of Ukrainian Public Organizations in Germany during the Second World War. *Notes of the V. StefanykLviv National Scientific Library of Ukraine*, 6, 262–276. [In Ukrainian].
38. Kurylyshyn, K. (2007). *Ukrainian Legal Press during the German Occupation (1939–1944): Historical and Bibliographic Research*. Vol. 1. Lviv: [s. n.]. [In Ukrainian].
39. Kurylyshyn, K. (2007). *Ukrainian Legal Press during the German Occupation (1939–1944): Historical and Bibliographic Research*. Vol. 2. Lviv: [s. n.]. [In Ukrainian].
40. Kurylyshyn, K. (2010). *Ukrainian life under German Occupation (1939–1944): On the Materials of the Ukrainian Legal Press*. Lviv: VasyStefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv. [In Ukrainian].
41. Lapan, T. (2005). *Recruitment and Deportation of the Ukrainian Population to Germany and Conditions of their Labor and Life in Captivity (1939–1945)*. Unpublished thesis (PhD in History). Ivan Franko National University of Lviv. [In Ukrainian].
42. Leshnivska, I. (2010). Lviv Regional Universal Scientific Library as a Representative of Galician Culture. *Bulletin of the Book Chamber*, 8, 33–37. [In Ukrainian].
43. Lutskyi, O. (2010). Prosvita Society and Ukrainian Educational Societies in Galicia during World War II. *Ukraine: Cultural Heritage, National Consciousness, Statehood*, 19, 255–261. [In Ukrainian].
44. Lutskyi, O. (2011). Public assistance to the inhabitants of the Carpathian region (autumn 1941–summer 1942). *Ukraine in the XX century: culture, ideology, politics: collection of articles*, 16, 294–304. [In Ukrainian].
45. Makarchuk, V. (2016). Exchange of population in the regulation of the post-war borders of the Ukrainian SSR (according to the results of World War II 1939–1945). *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Law*, 850, 451–460. [In Ukrainian].
46. Markiewicz, P. (2018). *The Ukrainian Central Committee, 1940–1945: A Case of Collaboration in Nazi-Occupied Poland*. Unpublished thesis (PhD in History). Uniwersytet Jagielloński. [In Polish].
47. Medvid, L. (2003). *History of National Education and Pedagogical Thought in Ukraine: Tutorial*. Kyiv: Vikar. [In Ukrainian].
48. Moroz, V. (2014). MykolaNykyforchin as a Prominent Social and Political Figure of Stanislaviv Region. *Ukrainian Nationalism: History and Ideas: Scientific Collection*, 2, 263–276. [In Ukrainian].
49. Musial, B. (1999). *Deutsche Zivilverwaltung und Judenverfolgung im Generalgouvernement. Eine Fallstudie zum Distrikt Lublin 1939–1944*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
50. National Museum in Lviv: Times of War. *Zbruch*. Retrieved from <https://zbruch.eu/node/23080>. [In Ukrainian].
51. *German-fascist Occupation Regime in Ukraine: Collection of Documents and Materials*. (1963). Kyiv: Derzhpolityvdav. [In Ukrainian].
52. Onatsky, E. (1957). *Ukrainian Small Encyclopedia*. Book 1. Buenos Aires: [s. n.]. [In Ukrainian].
53. Ofitsynskyi, V. (2001). *District of Galicia (1941–1944): Historical and Political Essay*. Uzhhorod: Grazhda. [In Ukrainian].
54. Panchuk, M., Svorai, S. (1997). School in Western Ukraine in the 20th Century: Aspects of History and Geopolitics. *Ukrainian-Polish Relations in Galicia in the 20th Century: Proceedings of the International Conference*, November 1996. Ivano-Frankivsk: [s. n.]. Pp. 334–340. [In Ukrainian].
55. Patryliak, I., Borovyk, M. (2010). *Ukraine during the World War II: Attempting a New Conceptual Look*. Nizhyn: PE Lysenko M. M. [In Ukrainian].
56. *Peremyshl and Peremyshl Region for Centuries*. (1996). Collection of Scientific Papers and Proceedings of the International Scientific Conference, organized by the Taras Shevchenko Scientific Society in Poland, June 1996. Peremyshl – Lviv: [s. n.]. [In Ukrainian].
57. Petrovskyi, M. (1944). *The Reunification of the Ukrainian People in a Single Ukrainian Soviet State*. Kyiv-Kharkiv: Ukrainian State Publishing House. [In Ukrainian].
58. Pylypiv, I. & Horan, T. (2016). Charitable Activities of the Greek Catholic Church in the 1920's and 1930's. *Scientific Bulletin of St. John Chrysostom Theological University of Ivano-Frankivsk "Kind Pastor": Collection of Scientific Papers. Theology*, 9, 140–147. [In Ukrainian].
59. Poliszczuk, W. (2000). *Proofs of OUN i UPA crime: Integral Ukrainian nationalism as a variety of fascism: Activity of the Ukrainian nationalistic structures in 1920–1999*. Toronto: [s. n.]. [In Polish].
60. Polishchuk, P. (1955). *Gymnasiums. Encyclopedia of Ukrainian Studies. The dictionary part*. Vol. 1. Pp. 381–383. Paris, New York: Young Life. [In Ukrainian].
61. Rohovyi, V. (2007). Publications of the KrakivskiVisti Newspaper about the Support of Ukrainian Students during World War II. *Journalism*, 6 (31), 165–171. [In Ukrainian].
62. Samotulka, T. (2008). *Novak Way*. Lviv–New York: [s. n.]. [In Ukrainian].
63. Semenکو, Y. (1993). *Chess in Ukraine: Essays on the History of Chess Game in the Ukrainian Lands and in the Diaspora*. Lviv: Kamenyar. [In Ukrainian].
64. Serhiichuk, V. (2008). *History of the Ukrainian Students' Aid Commission*. Kyiv. [In Ukrainian].
65. Sliusarenko, A. (2009). *Ukraine during the Second World War: Tutorial*. Kyiv. [In Ukrainian].
66. Sova, A. (2012). Award for the Day of Ukrainian Athlete in Brody. *Numismatics. Faleristics*, 24. [In Ukrainian].
67. Soroka, Yu. (2013). *Population of Western Ukrainian Lands: Ethno-political and Demographic Dimension, 1939–1950*. Kyiv: Kyiv University. [In Ukrainian].
68. Stefaniuk, H. (2004). *School in Western Ukraine during the German Occupation (1941–1944)*. Abstract of unpublished thesis (PhD in History), VasyStefanykPrecarpathian National University. [In Ukrainian].
69. Torzecki, R. (1993). *PolacyiUkraińcy. SprawaUkraińska w czasie II wojnyświatowejnaterenie II Rzeczypospolitej*. Warsaw: [s. n.]. [In Polish].
70. *Ukrainian-Polish Relations in Galicia in the 20th Century: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*. November 1996 (1997). Ivano-Frankivsk. Ivano-Frankivsk: Plai. [In Ukrainian].
71. *Ukraine in the Second World War: View from the 21st Century: Historical Essays*. Vol. 1. (2010). Kyiv: Scientific Thought. [In Ukrainian].
72. Shablii, O. (1996). *Volodymyr Kubiiovych: Encyclopedia of His Life and Creativity*. Lviv-Paris: [s. n.]. [In Ukrainian].
73. Shakh, S. (1977). *Where Silver San is Flowing. Historical Essay about the State Ukrainian Gymnasium in Peremyshl*. Munich. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 18.02.20

A. Tron-Radomska, PhD Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

HUMANITARIAN ACTIVITY OF THE UKRAINIAN CENTRAL COMMITTEE IN THE GENERAL GOVERNMENT: A HISTORIOGRAPHY

One of the unexplored and ambiguous questions about the history of Ukraine during World War II is the activity of the only legal establishment of Ukrainians under the Nazi occupation regime – Ukrainian Central Committee (UCC). Scientific interest in the place of the designated organization in the context of that time social and cultural processes in Western Ukrainian lands actualizes the importance of comprehending and analyzing the accumulated historical knowledge about it.

The article investigates the completeness of the study and the representation of the problem in historiography, identifying two periods of its scientific development. Attention is focused on the key trends, thematic aspects, specific results of the researches of scientists of UCC activities in the humanitarian sphere at each stage of the historiographic process. The specificity of reflection of the subject in the historical literature is traced: from factual materials of encyclopedic editions and historical-memoir publications to studies of social and political history of Ukraine, monographs, dissertations and scientific articles, educational editions that directly or indirectly cover the cultural, educational, charitable and sports activities of the UCC.

Historiographic analysis convincingly proves a significant progress in the study of the problem at the latest stage through the intensification of source and archeographic studies that improve the heuristic work in the specified direction, contribute to the emergence of specialized publications of modern Ukrainian historians dedicated to finding out the place of the UCC in the revival of the national, cultural and sports life of Ukrainians in the 1940s. The features of coverage of the problem in contemporary foreign historiography, in which the leading place belongs to Polish historical thought, are revealed. Emphasis is placed on its historical and political orientation and prejudice.

It is revealed that in terms of personal dimension of the research of the work of the UCC, an important role is played by scientific understanding of the activity of his head – Volodymyr Kubiiovych.

Keywords: Ukrainian Central Committee, historiography, General Government, World War II, Volodymyr Kubiiovych.